

SPIS TREŚCI

IV. CHIRURGIA NARZĄDOWA CZ. 1

29. Nowotwory głowy i szyi – Małgorzata Wierzbicka, Stanisław Bień	455
Leczenie chirurgiczne nowotworów wargi	455
Epidemiologia	455
Etiologia i czynniki ryzyka. Histopatologia	455
Obraz kliniczny. Diagnostyka. Diagnostyka różnicowa	455
Elementy istotne dla chirurgii nowotworów wargi	456
Klasyfikacja zaawansowania klinicznego	456
Ogólne zasady leczenia, resekcja i rekonstrukcja w raku wargi	456
Podstawowe metody operacji w raku wargi	459
Rokowanie	463
Piśmiennictwo	463
Chirurgia nowotworów jamy ustnej	464
Wprowadzenie	464
Rak języka	469
Rak dna jamy ustnej	470
Rak błony śluzowej policzka	471
Rak wyrostka zębodołowego żuchwy	472
Rak trójkąta zatrzonowcowego	473
Podniebienie twarde	473
Piśmiennictwo	477
Leczenie chirurgiczne nowotworów ustnej części gardła	477
Epidemiologia	477
Etiologia i czynniki ryzyka; histopatologia	478
Obraz kliniczny; diagnostyka	478
Elementy anatomii istotne dla chirurgii w obrębie ustnej części gardła	479
Klasyfikacja zaawansowania klinicznego	479
Ogólne zasady leczenia	480
Podstawowe metody leczenia chirurgicznego	481
Rokowanie	484
Rak podniebienia miękkiego	484
Piśmiennictwo	485
Leczenie chirurgiczne nowotworów krtaniowej części gardła	486
Epidemiologia	486
Etiologia i czynniki ryzyka; histopatologia	486
Obraz kliniczny; diagnostyka; diagnostyka różnicowa	486
Elementy anatomii istotne dla chirurgii w obrębie krtaniowej części gardła	487
Klasyfikacja zaawansowania klinicznego	488
Ogólne zasady leczenia	488
Podstawowe typy leczenia chirurgicznego	489
Rokowanie	492
Piśmiennictwo	493

Leczenie chirurgiczne nowotworów krtani	493
Epidemiologia	493
Etiologia i czynniki ryzyka	494
Objawy kliniczne i diagnostyka	494
Klasyfikacja histopatologiczna	494
Diagnostyka różnicowa	496
Klasyfikacja zaawansowania klinicznego	496
Wybrane szczegóły anatomii krtani	498
Ogólne zasady leczenia chirurgicznego i leczenia skojarzonego	499
Podstawowe techniki chirurgiczne w leczeniu nowotworów krtani	502
Rehabilitacja chirurgiczna mowy po usunięciu krtani	510
Rokowanie	511
Piśmiennictwo	511
Leczenie chirurgiczne nowotworów nosowej części gardła	513
Epidemiologia	513
Etiologia i czynniki ryzyka; histopatologia	513
Obraz kliniczny; diagnostyka	514
Elementy anatomii istotne dla chirurgii w obrębie nosowej części gardła	514
Klasyfikacja zaawansowania klinicznego	514
Ogólne zasady leczenia nowotworów złośliwych nosowej części gardła	515
Miejsce chirurgii w leczeniu nowotworów nosowej części gardła	516
Rokowanie	517
Obraz kliniczny i leczenie chirurgiczne włókniaka młodzieńczego	517
Piśmiennictwo	518
Chirurgia nowotworów przestrzeni przygardłowej	519
Anatomia przestrzeni przygardłowej	519
Charakterystyka kliniczna i patologiczna guzów przestrzeni przygardłowej	519
Symptomatologia guzów przestrzeni przygardłowej	521
Diagnostyka guzów przestrzeni przygardłowej	521
Ogólne zasady postępowania i podstawowe metody dostępu w operacjach guzów przestrzeni przygardłowej	522
Piśmiennictwo	524
Leczenie chirurgiczne nowotworów gruczołów ślinowych	524
Epidemiologia	524
Etiologia i czynniki ryzyka	525
Objawy kliniczne i diagnostyka	525
Patologia narządowa	526
Diagnostyka różnicowa	527
Klasyfikacja zaawansowania klinicznego	527
Wybrane szczegóły anatomii ślinianki przyusznej i podżuchwowej istotne dla chirurga	528
Ogólne zasady leczenia chirurgicznego i leczenia skojarzonego	530
Podstawowe techniki chirurgiczne w leczeniu nowotworów gruczołów ślinowych	532
Rokowanie	537
Piśmiennictwo	537
Leczenie chirurgiczne nowotworów jam nosa i zatok przynosowych	538
Epidemiologia	538
Etiologia i czynniki ryzyka	538
Objawy kliniczne i diagnostyka	539
Klasyfikacja histopatologiczna	540
Diagnostyka różnicowa	540
Klasyfikacja zaawansowania klinicznego	540
Wybrane szczegóły anatomii nosa i zatok przynosowych	542
Ogólne zasady leczenia chirurgicznego i leczenia skojarzonego	543
Podstawowe typy operacji w leczeniu nowotworów nosa i zatok przynosowych	544
Rokowanie	549
Piśmiennictwo	550

Leczenie przerzutów do węzłów chłonnych szyjnych – <i>Stanisław Bień</i>	550
Wprowadzenie	550
Skala problemu – ryzyko wystąpienia przerzutów do węzłów chłonnych głowy i szyi	551
Anatomia układu chłonnego szyi. Kliniczna klasyfikacja układu chłonnego szyi	551
Objawy kliniczne i diagnostyka; diagnostyka różnicowa	555
Klasyfikacja TNM przerzutów do węzłów chłonnych szyi	558
Ogólne zasady leczenia chirurgicznego i leczenia skojarzonego przerzutów do węzłów chłonnych szyi	560
Klasyfikacja operacji układu chłonnego szyi	562
Operacja radykalna węzłów chłonnych szyi	563
Rokowanie	566
Piśmiennictwo	566
Postępowanie z guzem szyi	567
Lokalizacja przerzutów na szyi w zależności od ogniska pierwotnego	568
Piśmiennictwo	569
30. Nowotwory ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego – <i>Tomasz Mandat</i>	571
Wstęp	571
Epidemiologia	571
Etiologia i czynniki ryzyka	573
Objawy kliniczne i diagnostyka	574
Aspekty patomorfologii	576
Leczenie chirurgiczne	577
Rokowanie	578
Piśmiennictwo	579
31. Chirurgia endokrynologiczna	581
Nowotwory tarczycy – <i>Marcin Barczyński, Marek Dedecjus, Agnieszka Czarniecka, Daria Handkiewicz-Junak, Jolanta Krajewska, Barbara Jarzab</i>	581
Wstęp	581
Epidemiologia	581
Patologia raka tarczycy	583
Klasyfikacja guzów tarczycy według WHO 2017	588
Klasyfikacja TNM 2017 dla raka tarczycy	588
Diagnostyka raka tarczycy	591
Leczenie raka tarczycy	595
Anatomia chirurgiczna	601
Układ chłonny szyi	604
Technika operacyjna	605
Powikłania po leczeniu operacyjnym raka tarczycy	616
Leczenie uzupełniające	618
Wznowy miejscowe, lokoregionalne i odległe	629
Rokowanie w raku tarczycy	630
Piśmiennictwo	637
Nowotwory przytarczyc – <i>Aleksander Konturek, Witold Chudziński, Ireneusz Nawrot</i>	638
Wstęp	638
Epidemiologia	646
Embriologia i anatomia chirurgiczna przytarczyc	647
Fizjologia przytarczyc	649
Pierwotna nadczynność przytarczyc jako składowa zespołów uwarunkowanych genetycznie	654
Obraz kliniczny pierwotnej nadczynności przytarczyc ze szczególnym uwzględnieniem symptomatologii raka przytarczyc	656
Diagnostyka pierwotnej nadczynności przytarczyc	656
Przygotowanie do leczenia operacyjnego	660
Leczenie operacyjne	661

Badania śródoperacyjne	665
Powikłania leczenia operacyjnego	666
Reoperacje przytarczyc	668
Leczenie uzupełniające	673
Rokowanie	674
Piśmiennictwo	675
Nowotwory grasicy – <i>Jacek Gawrychowski, Bogna Drozdowska</i>	676
Rys historyczny	676
Histogeneza	676
Anatomia	676
Diagnostyka i leczenie	677
Klasyfikacja histopatologiczna zmian nowotworowych grasicy	680
Piśmiennictwo	685
Nowotwory nadnerczy – <i>Andrzej Cichocki, Marcin Barczyński</i>	687
Wstęp	687
Epidemiologia	688
Etiologia i czynniki ryzyka	688
Klasyfikacja guzów nadnercza według WHO 2017	689
Klasyfikacja zaawansowania klinicznego nowotworów nadnercza	691
Diagnostyka guzów nadnercza	692
Anatomia chirurgiczna i histologia nadnerczy	697
Leczenie operacyjne guzów nadnercza	698
Technika operacyjna	701
Leczenie uzupełniające	705
Rokowanie	707
Piśmiennictwo	707
Nowotwory endokrynne trzustki – <i>Anna Sowa-Staszczak, Piotr Richter, Alicja Hubalewska-Dydejczyk</i>	708
Wstęp	708
Epidemiologia	708
Charakterystyka kliniczna PNEN	709
Diagnostyka	709
Klasyfikacja TNM ENETS 2017 i TNM AJCC/UICC 2017	717
Leczenie	718
Technika chirurgiczna	726
Powikłania po operacjach PNEN	727
Monitorowanie leczenia	727
Rokowanie w PNEN	727
Piśmiennictwo	728
Nowotwory neuroendokrynne przewodu pokarmowego – <i>Katarzyna Kuśnierz, Beata Kos-Kudła</i>	729
Wstęp i epidemiologia	729
Klasyfikacja NEN	729
Diagnostyka NEN	731
Leczenie NEN	738
Monitorowanie leczenia	743
Piśmiennictwo	744
32. Nowotwory klatki piersiowej	745
Rak płuca – <i>Jarosław Kuźdżał, Janusz Włodarczyk</i>	745
Rys historyczny	745
Etiologia	745
Epidemiologia	748
Patologia	751
Badania przesiewowe	752
Diagnostyka	752
Ocena zaawansowania raka płuca	754

Ocena przedoperacyjna pacjenta	758
Ogólne zasady leczenia	758
Chirurgiczne leczenie paliatywne	761
Dostępny operacyjne	762
Podstawowe zasady resekcji mięszu płucnego	762
Limfadenektomia śródpiersiowa	766
Nieresekcyjne techniki leczenia miejscowego	766
Rak drobnokomórkowy	769
Rakowiak	769
Nowotwory wywodzące się z gruczołów błony śluzowej oskrzeli	770
Nowotwory opłucnej – <i>Jarosław Kuźdżał</i>	770
Klasyfikacja	770
Złośliwy międzybłoniak opłucnej	770
Pojedynczy guz włóknisty	774
Rzadkie pierwotne nowotwory opłucnej	774
Wtórne nowotwory opłucnej	774
Nowotwory śródpiersia – <i>Jarosław Kuźdżał</i>	776
Chłoniaki	776
Grasiczaki	778
Nowotwory germinalne	779
Nowotwory neurogenne	781
Nowotwory ściany klatki piersiowej – <i>Jarosław Kuźdżał, Piotr Kocóń</i>	783
Zachorowalność	783
Etiologia	783
Klasyfikacja	783
Obraz kliniczny	783
Diagnostyka	784
Charakterystyka najczęstszych pierwotnych nowotworów ściany klatki piersiowej	784
Wtórne nowotwory ściany klatki piersiowej	788
Ogólne zasady resekcji i rekonstrukcji ściany klatki piersiowej	788
Piśmiennictwo	796
33. Rak piersi – <i>Janusz Piekarski, Arkadiusz Jeziorski, Elżbieta Łuczyńska, Joanna B. Wysocka, Wojciech M. Wysocki, Rafał Matkowski, Piotr Potemski, Sylwia Heinze, Joanna Niemiec, Wojciech Rudnicki</i>	797
Epidemiologia	797
Diagnostyka kobiet, u których nie występują objawy kliniczne	797
Diagnostyka kobiet, u których występują objawy kliniczne	797
Badanie kliniczne	798
Badanie podmiotowe	798
Badanie przedmiotowe	798
Objawy kliniczne raka piersi i kliniczna diagnostyka różnicowa	800
Guz	800
Zmiany skórne	801
Zmiany w obrębie brodawki	801
Powiększenie węzłów chłonnych	802
Ból	802
Cechy zapalenia	802
Asymetria piersi	802
Diagnostyka obrazowa raka piersi	803
Mammografia	803
Ultrasonografia piersi	806
Rezonans magnetyczny piersi	809
Diagnostyka patomorfologiczna	810
Klasyfikacja patologiczna nowotworów piersi	810
Zasady diagnostyki patomorfologicznej guzów piersi	812

Zmiany przednowotworowe w piersi	813
Rozrosty zrazikowe	813
Rozrosty przewodowe	813
Rozrosty mezenchymalne podścieliska gruczołu	814
Inne jednostki kliniczne	814
Nowotwory przedinwazyjne piersi i ich leczenie	816
Przedinwazyjny przewodowy rak piersi	816
Przedinwazyjny zrazikowy rak piersi	817
Klasyfikacja stopni zaawansowania raka piersi	818
Leczenie chorych na naciekającego raka piersi	820
Zasady ogólne	820
Leczenie oszczędzające	821
Amputacja piersi	823
Leczenie w obrębie regionalnych węzłów chłonnych	824
Aspekty techniczne amputacji piersi i limfadenektomii pachowej	826
Chirurgia odtwórcza piersi	834
Radioterapia uzupełniająca	844
Radioterapia uzupełniająca u chorych leczonych oszczędzająco	845
Radioterapia uzupełniająca u chorych poddanych amputacji piersi	845
Leczenie systemowe chorych na raka piersi	845
Uwagi ogólne	845
Leczenie radykalne	846
Leczenie przedoperacyjne	846
Leczenie uzupełniające	846
Systemowe leczenie paliatywne	847
Leczenie chorych, u których wystąpił nawrót miejscowy lub regionalny	848
Zalecenia dotyczące modyfikacji stylu życia po rozpoznaniu raka piersi i obserwacje po leczeniu	849
Zalecenia dotyczące stylu życia po rozpoznaniu raka piersi	849
Obserwacje po leczeniu	849
Specjalne postacie kliniczne raka piersi i inne nowotwory złośliwe piersi	849
Rak piersi u kobiet ciężarnych	849
Obustronny rak piersi	853
Choroba Pageta brodawki sutkowej i towarzyszący jej rak piersi	856
Rak piersi u chorych w podeszłym wieku	859
Rak piersi u mężczyzn	861
„Ukryty” rak piersi	863
Przerzuty do piersi	866
Metaplastyczne raki piersi	867
Guz liściasty	869
Mięsaki piersi	872
Chłoniaki piersi	874
34. Mięsaki tkanek miękkich – Piotr Ł. Rutkowski, Marcin Zdzienicki, Hanna Koseła-Paterczyk,	
<i>Mateusz Spałek</i>	877
Epidemiologia i etiologia	877
Objawy kliniczne i diagnostyka	877
Objawy kliniczne	877
Diagnostyka	878
Czynniki rokownicze i ocena stopnia zaawansowania	880
Leczenie	881
Radioterapia uzupełniająca	885
Chemioterapia uzupełniająca	886
Szczególne sytuacje kliniczne	888
Mięsaki tkanek miękkich piersi	888
Mięsaki macicy	888

Włókniakowatość (fibromatoza) (aggressive fibromatosis, desmoid-type fibromatosis)	889
Mięśaki przestrzeni zaotrzewnowej	890
Obserwacja po leczeniu	892
Piśmiennictwo	893
35. Nowotwory podścieliskowe przewodu pokarmowego (GIST) – Piotr Ł. Rutkowski	897
Epidemiologia i etiopatogeneza	897
Diagnostyka	897
Objawy kliniczne	897
Ocena patomorfologiczna	898
Leczenie	898
Pierwotne leczenie chirurgiczne	898
Leczenie uzupełniające i neoadiuwantowe	900
Piśmiennictwo	903
36. Nowotwory kości	905
Pierwotne nowotwory kości – Piotr Ł. Rutkowski, Iwona Ługowska, Tomasz Goryń, Michał Wągradzki	905
Wstęp	905
Epidemiologia	905
Etiologia	905
Objawy kliniczne i diagnostyka	905
Czynniki rokownicze i klasyfikacja stopni zaawansowania	909
Zasady leczenia	909
Obserwacja po leczeniu	914
Podsumowanie	915
Piśmiennictwo	915
Kliniczne aspekty leczenia operacyjnego przerzutów nowotworowych do kości – Daniel Kotrych, Maciej Klepajczuk, Wojciech Zacha, Paweł Ziętek	917
Wstęp	917
Ogólna charakterystyka kliniczna	917
Planowanie leczenia operacyjnego	918
Technika operacyjna	920
Podsumowanie	932
Piśmiennictwo	932
37. Nowotwory skóry	933
Raki skóry – Piotr Ł. Rutkowski, Witold Owczarek, Dariusz Nejc	933
Wstęp	933
Epidemiologia	933
Rak podstawnokomórkowy i rak kolczystokomórkowy skóry	933
Diagnostyka	936
Ocena czynników rokowniczych i stopnia zaawansowania	936
Postępowanie diagnostyczno-terapeutyczne	936
Leczenie raka skóry – leczenie podstawowe	940
Leczenie raka skóry – metody powierzchniowe	941
Obserwacja po zakończonym leczeniu onkologicznym	943
Zapobieganie zachorowaniu na raka skóry	943
Piśmiennictwo	944
Rak z komórek Merkla (neuroendokrynnny rak skóry) – Piotr Ł. Rutkowski, Marcin Zdzienicki, Monika Dudzisz-Śledź, Dariusz Nejc	944
Etiologia	945
Diagnostyka	945
Stopnie zaawansowania klinicznego, rokowanie	945
Leczenie	945
Piśmiennictwo	948

Rzadkie podtypy raka skóry	949
Rak wywodzący się z gruczołów łojowych (sebaceous carcinoma)	949
Gruczolakorak apokrynowy (apocrine adenocarcinoma)	949
Raki gruczołów potowych (eccrine carcinoma)	949
Raki wywodzące się z mieszka włosowego	949
Piśmiennictwo	949
Czerniaki – <i>Piotr Ł. Rutkowski, Tomasz Świtaj, Katarzyna Kozak, Witold Owczarek</i>	950
Epidemiologia i etiologia	950
Diagnostyka	950
Różnicowanie	951
Ocena stopnia zaawansowania i czynniki rokownicze	956
Klasyfikacja stopni zaawansowania klinicznego	956
Leczenie	959
Leczenie chirurgiczne	959
Leczenie chorych w stadium uogólnienia	962
Podsumowanie	968
Czerniak gałki ocznej	971
Piśmiennictwo	971
Chirurgia mikrograficzna Mohsa – <i>Dariusz Nejc</i>	973
Wprowadzenie	973
Rozwój metody	973
Wskazania	974
Technika	974
Podsumowanie	976
Piśmiennictwo	976
Limfadenektomia pachwinowa – <i>Zbigniew I. Nowecki, Piotr Ł. Rutkowski</i>	977
Postępowanie przedoperacyjne	977
Technika operacji	977
Postępowanie pooperacyjne	979
Modyfikacje techniki limfadenektomii	979
Powikłania po limfadenektomii	980
Piśmiennictwo	981
Skorowidz	983